

NIE DAJ SIĘ FAKE NEWSOM scenariusz zajęć dla osób dorosłych wersja krótsza

Część I – Informacje wstępne

a/ tytuł spotkania: „Nie daj się fake newsom”

b/ grupa docelowa: osoby dorosłe

c/ liczebność grupy: 10–30 osób

d/ czas trwania: 45–50 minut

e/ cele edukacyjne warsztatu:

- poszerzenie świadomości nt. informacji: czym jest, skąd się bierze, do czego służy?
- rozwój umiejętności oceny prawdziwości informacji
- kształtowanie postawy krytycznej wobec informacji, które do nas docierają z różnych źródeł

f/ potrzebne materiały i sprzęty:

- markery (3–4, najlepiej różne kolory)
- flipchart/tablica (5 arkuszy papieru flipchartowego)
- karteczki post-it (2 opakowania, kwadratowe)
- długopisy lub flamastry dla osób uczestniczących
- załączniki 1 i 2 wydrukowane dla osób uczestniczących, ewentualnie również załącznik nr 3
- załącznik 1a oraz załącznik 4 dla osoby prowadzącej
- prezentacja

Część II – Wprowadzenie do warsztatu

Codziennie docierają do nas gigabajty informacji. W każdej minucie internauci umieszczają ponad 2 miliony „snapów” (wpisów na Snapchacie), prawie 50 tysięcy zdjęć na Instagramie, wykonują 176 tysięcy połączeń przez aplikację Skype i wpisują prawie 4 miliony zapytań w wyszukiwarce Google¹.

A to tylko wybrane aktywności i jeden kanał dotarcia (choć bardzo złożony) – Internet. Oprócz Internetu informacje docierają do nas przez media tradycyjne: prasę, radio, telewizję, otrzymujemy je w korespondencji elektronicznej i tradycyjnej, a także poprzez bezpośrednie kontakty.

Możemy się cieszyć, że mamy tyle ciekawych (?) informacji do przeczytania, ale musimy też zastanowić się, czy te informacje – nieważne, czy ciekawe, nudne, intrygujące, nużące, zaskakujące itd. – są w ogóle prawdziwe... Niestety, duża część z nich jest – z różnych przyczyn – nieprawdziwa. Czasem z powodu błędu, niewiedzy czy niedopatrzenia, często – z powodu intencjonalnej decyzji osób, które je tworzą lub publikują.

¹ Źródło danych: Irfan Ahmad, This is what happens in an internet minute [online]:

<https://www.socialmediatoday.com/news/this-is-what-happens-in-an-internet-minute-infographic/524426/>, dostęp 21 sierpnia 2018.

Nie bez powodu określenie „fake news” w ostatnich latach było wybierane jako „słowo roku”, a pojęcie to z przymiotem weszło do dyskusji publicznej. W czasie tego spotkania zajmiemy się wiarygodnością informacji, sprawdzimy, czym są fake newsy i co można robić, aby się przed nimi bronić. A przynajmniej – przed ich skutkami.

Część III – Ramowy scenariusz

Co się dzieje/aktywności	Czas trwania
Wstęp + ćwiczenie „Prawda czy nie?”	15 minut
Prezentacja „Fake newsy”	10-15 minut
CRAAP w praktyce	15-20 minut
Podsumowanie	10 minut

Część IV – Szczegółowy scenariusz – krok po kroku

1. Wstęp + ćwiczenie „Czy to prawda?”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Poznanie się i wprowadzenie w tematykę zajęć + ćwiczenie „Prawda czy nie?”	<ul style="list-style-type: none"> - poznanie się uczestników i prowadzących - wprowadzenie w tematykę zajęć - wiedza nt. co ułatwia, co utrudnia ocenę prawdziwości informacji 	15 minut	<ul style="list-style-type: none"> - załącznik nr 1 (arkusz oceny) - prezentacja, slajdy 1-17

Jeśli uczestnicy warsztatu się nie znają, poproś, żeby się przedstawili. Zadbaj, żeby miało to dużą dynamikę, bo spotkanie nie jest długie i przedstawianie się nie powinno zająć zbyt wiele czasu.

Przedstaw cel spotkania, zapowiedz, że będziecie się zajmowali tematem wiarygodności informacji, z jakimi mamy wszyscy do czynienia. I że zaczniecie od przyjrzenia się temu, co można znaleźć w sieci.

Rozdaj osobom uczestniczącym załącznik nr 1, czyli arkusz roboczy do oceny informacji. Wyświetl na ekranie slajd z tytułami 7 newsów. Daj osobom kilkadziesiąt sekund na decyzję (i zaznaczenie w arkuszu ocen), które z tych informacji są prawdziwe, a które fałszywe. Zapytaj uczestników,

co sądzą o poszczególnych tytułach – np. w formule: „kto z was uważa, że wiadomość nr 1 jest prawdziwa?”. Nie zdradzaj prawdziwych informacji!

Powiedz uczestnikom, że zaraz zobaczą więcej informacji powiązanych z każdym tytułem: tzw. leady, czyli początki artykułów. Niech teraz się zastanowią – mają więcej danych – czy informacje są prawdziwe, czy nie (niech zaznaczą w arkuszu ocenę po przeczytaniu leada). Zapytaj, czy ktoś zmienił zdanie po przeczytaniu leada. Pozwól 1-3 osobom na skomentowanie zmiany.

Wyświetl kolejny slajd – ten z tytułami i oznaczeniem, które informacje są prawdziwe, a które nie. Zapytaj uczestników, czy są wśród nich takie osoby, które wszystko odgadły prawidłowo, ile osób odgadło większość itd.

Zaproś do dyskusji, dlaczego trudno ocenić, czy informacja jest prawdziwa, czy nie. Zapisz wnioski na flipczarce. Przydadzą się w dalszej części spotkania.

Uwaga, w załączniku 1a znajdują się komentarze do newsów i informacja, czy są prawdziwe, czy nie.

2. Prezentacja „Fake newsy”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Prezentacja	- wzrost wiedzy/świadomości na temat fake newsów	10-15 minut	- prezentacja, slajdy 18-25

Zapytaj uczestników, czy znają pojęcie „fake news”, podpytaj, co o tym wiedzą. Przedstaw prezentację od slajdu nr 18. Zapytaj, z jakimi fake newsami się spotkali (o ile to wcześniej się nie pojawiło). Na zakończenie prezentacji zapowiedz, że zaraz się zajmą weryfikowaniem prawdziwości realnych materiałów z Internetu.

3. Aktywność „CRAAP w praktyce”

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
CRAAP w praktyce	- wzrost wiedzy na temat kryteriów prawdziwości informacji - wzrost umiejętności analizy informacji	Wariant nr 1. – 15-20 minut Wariant nr 2. – 40 minut	- prezentacja, slajdy 26-28 - załącznik nr 2 dla każdej osoby (test CRAAP) - załącznik nr 3 dla każdego zespołu (przykłady artykułów) – w wariantcie krótszym - załącznik nr 4 dla osoby prowadzącej - post-ity zielone i czerwone

Najpierw przedstaw test CRAAP korzystając z prezentacji oraz materiałów dodatkowych (załącznik nr 2).

Podziel grupę na kilkusobowe zespoły (optymalnie 3-4 osobowe). Każdemu zespołowi rozdaj po jednym „artykule” z załącznika nr 3 „Informacje ze świata”. Jeśli zespołów będzie więcej niż 4, taki sam artykuł trafi do więcej niż jednego zespołu – nie ma problemu, uwzględnij to tylko przy prezentacji (jeden zespół prezentuje swoje wyniki, a drugi uzupełnia/dodaje lub kwestionuje wcześniejszą prezentację).

Wyjaśnienie dotyczące załącznika nr 1

Załącznik nr 1 składa się z 4 różnych artykułów. Ideą ćwiczenia jest, aby każdy zespół pracował nad jednym z artykułów. Ale po pracy w grupach, gdy dojdzie do prezentacji wyników, wszyscy muszą wiedzieć, czego dotyczy prezentacja – więc przed prezentacjami rozdaj wszystkich zespołom pozostałe artykuły, nad którymi dotąd nie pracowali.

Zadanie polega na analizie otrzymanego materiału wg testu CRAAP.

Osoby pracują „offline” nad otrzymanym materiałem, bazując tylko na informacjach, które są zawarte (lub których właśnie brakuje) na wydruku. Może się zdarzyć, że ktoś z własnej inicjatywy sięgnie po telefon i zacznie sprawdzać – ok, nie ma problemu. Ważne jest to, aby uczestnicy sprawdzili, korzystając z podanych kryteriów, czy materiał jest wiarygodny, które elementy wskazują na wiarygodność, a które ją podważają. Zapisują je, odpowiednio, na zielonych i czerwonych post-itach.

Praca w grupach – 10 minut.

Następnie zaprosz zespoły do prezentacji. Przedstawiciel zespołu podchodzi do flipczarta i przykleja czerwone i zielone post-ity na plakat, komentując je. Jeśli po wszystkich prezentacjach uznasz, że zabrakło ważnych informacji, uzupełnij je.

Pamiętaj, że możesz dopytywać uczestników, zwracać uwagę na różne aspekty oceny – nie tylko na punkty typu „wiarygodność autora/źródła” czy „adekwatność tytułu”, ale też np. ogólne wrażenie „estetyczne”, tematyka materiału, znajomość tematu przez czytelników itd. Na pewno konieczne jest samodzielne przejrzanie załącznika przed ćwiczeniem i wyrobienie sobie własnej opinii. Pomóc w tym mogą linki do artykułów (w załączniku są tylko fragmenty), które znajdziesz w dodatkowym materiale.

Jeśli masz więcej czasu zapytaj, czy komuś się zdarzyło uwierzyć w nieprawdziwą informację i jakie były tego konsekwencje.

3. Podsumowanie

Aktywność	Cele/spodziewane efekty	Czas	Potrzebne materiały/narzędzia
Podsumowanie warsztatu	- osoby uczestniczące mają pomysł na wykorzystanie zdobytej wiedzy w codziennym życiu	10 minut	

KLIKNIJ. SPRAWDŹ. ZROZUM.

Podsumuj ćwiczenie pytając, w jakich sytuacjach taka analiza/weryfikacja prawdziwości informacji, którą uczestnicy w różny sposób zajmowali się na spotkaniu, może im się przydać w życiu.

